

Fortrolig vejlednings Bog

Oversat af
GUNDER GUNDERSEN

KLOSTERTID

Denne E-bog stilles gratis til rådighed med opfordring til
at give en gave til foreningen (fx 75 kr)

Klostertid,

Reg. nr. 5958 kontonr: 0001103203

mærk venligst indbetalingen ”Fortrolig vejlednings Bog”

FORTROLIG VEJLEDNINGS BOG

*Oversat og redigeret af
Gunder Christian Gundersen*

Klostertid

2017

FORTROLIG VEJLEDNINGS BOG

Oversat efter

The Cloud of Unknowing and The bog of Privy Counselling,

edited from the manuscripts with introduction notes og glossary by Phyllis Hodgson, London 1944, Early English text society, Original Series no. 218

Oversat og redigeret af Gunder Christian Gundersen

Forsidebillede:

Vera Justiano Almqvist: *Mørket og lysets kræfter* (udsnit) gave til Sct. Nicolai Tjenesten, Sct. Nicolai Plads 15, 1067 Kbh. K.

Brugt med tilladelse.

1. udgave, Roskilde 2017

© Klostertid

Indhold

Indhold.....	4
Forord	5
Indledning	7
FORTROLIG VEJLEDNINGS BOG.....	20
SLUT.....	57

Forord

I 1370 sad en ældre munk i et kloster i den østlige del af Midt-england. Vi ved ikke hvem han var eller hvad han hed, så i det følgende vil han blive kaldt Skyens Bror, navngivet efter hans kendteste skrift: Uvidenhedens Sky. Skyens Bror sad og skrev en vejledning til en yngre munk på 24 år, som var parat og villig til at gå den kontemplative vej. Det er en vej med stille indre bøn – og hvis Gud vil: En forening med Gud selv.

Den gamle munk var velbevandret i kontemplativ bøn og kontemplation. Han havde både teoretisk og praktisk indsigt. Han havde teoretisk indsigt gennem læsning af gamle kontemplative skrifter helt tilbage til det 800 år gamle græske skrift 'Den mystiske Teologi', som havde rødder tilbage til ørkenfædrene. Han havde praktisk indsigt gennem mange år med klosterets tidebønner og bibellæsning og gennem mange års udøvelse af kontemplativ bøn, som altså er den stille indre bøn.

Skyens Bror var med sine skrifter og oversættelser med til at holde den kontemplative tradition i live. Men da reformationen ca. 150 år efter skyllede over Europa slukkede både den katolske kirke og de protestantiske kirker for udøvelsen af kontemplativ bøn.

Det blev blandt andet 'Uvidenhedens Sky', der omkring 1970 vakte den kontemplative tradition i live igen. Ud fra blandt andet 'Uvidenhedens Sky' udviklede benediktiner-munken John Main 'Kristen Meditation' (WCCM) og trappist-munken Thomas Keating m.fl. Centrerede Bøn (Contemplative Outreach).

Gennem de to verdensomspændende organisationer udbredes kontemplativ bøn igen.

Nærværende oversættelse indeholder Fortrolig vejlednings Bog. De tre andre skrifter, som vi kender fra Skyens Bror: En skrivelse om Bøn, En skrivelse om at bedømme Impulser og Uvidenhedens Sky. Alle fire skrifter er udkommet samlet i hardback samt enkeltvis som Ebog af Klostertid. Oversættelserne søger på et enkelt dansk at formidle de middelalder-engelske skrifers indhold uden nødvendigvis at være en ordret oversættelse.

Det vil således være i forfatterens ånd, at læse skrifterne med hjertet og afstå fra at forstå med hovedet eller at blive 'videnskabelig kritisk'. Med mindre læseren har en særlig interesse i en indførende forklaring, kan det anbefales at springe indledningen over og gå direkte i gang med skrifterne.

Til sidst en stor tak til Annette Lando, Laila Agnethe Jørgensen og Linda Gammelgaard Bodentien, som har læst korrektur på 'Uvidenhedens Sky' og 'Fortrolig vejlednings Bog'. Ligeledes en stor tak til Eva Als for korrekturlæsning af 'En skrivelse om Bøn' og 'En skrivelse om at bedømme Impulser'

Roskilde, december 2017
Gunder Gundersen

Indledning

Guds nåde – kærlighed og hjælp

Det hele begynder med Guds nåde! Guds nåde er Guds gave og hjælp til mennesket – og uden den er kontemplation ikke muligt. Den praksis, som Skyens Bror præsenterer i disse fire skrifter, fører ingen vegne uden Guds kærlighed og imødekommenhed. Ja, selve Guds indbydelse (kaldelse) er udtryk for Guds kærlighed og hjælp. Det gælder, hvad enten det er indbydelsen til et udadvendt kristenliv med barmhjertighedsgerninger og omsorg for medmennesker eller et indadvendt liv med meditation og indre stille bøn (kontemplativ bøn).

Kærlighed er det vigtigste i denne kontemplative praksis. Det fremgår flere steder fx: *For sand næstekærlighed er ikke andet end at elske Gud for hans egen skyld over alt andet og at elske mennesker for Guds skyld og sig selv. Og i kontemplativ bøn elsker vi nemlig Gud for hans egen skyld, før alt andet.* (Uvidenhedens Sky, kap. 24)

Kærlighed indbefatter en form for viden eller bevidsthed, som det er muligt at tale om. Men i selve handlingen – i den indre stille bøn – er denne viden bundet sammen med kærlighed. I den kontemplatives hjerte opstår en helt enkelt erfaring, som er ubeskrivelig: For alt, hvad der er sagt om kontemplation, er ikke kontemplation, men om kontemplation (Fortrolig vejlednings Bog, kap. 11, s.39). Og både i kontemplation og i talen om kontemplation er kærligheden vigtigst. Med eksempler, der minder om 'Kærlighedens Højsang' (1 Kor 13), understreger Skyens Bror, at kærlighedsimpulsen er det vigtigste og

forudsætningen for den kontemplative bøn og praksis (Uvidenhedens Sky, kap. 12). Impulsen til kærlighed dominerer hele det mystiske liv (Fortrolig vejlednings Bog, kap. 19, s.51). Ja, kærligheden tager over og styrer den kontemplative. Kærligheden bliver en klar flamme, som vejleder blidt og mildt til handling, til Guds vilje. Kærligheden er Guds vejledning i sjælens dyb. Det er kernen i kristen moral: ikke troskab mod loven, men underkastelse under kærlighedens vejledning. Således giver kærligheden den visdom og indsigt, som ser muligheder og skønhed, hvor fornuft og forstand intet finder.

Kærligheden er ekstatisk – kærlighed får en til at 'gå ud af sig selv' for deri at finde sit sande selv. Gud er din væren, men du er ikke Guds væren. Det er kærlighedens paradoks mellem enhed og mangfoldighed: at alle er ét – og alle er ikke-ét.

Skyen Bror bemærker flere gange, at 'kun den, der erfarer det, vil virkelig forstå det'. Problemet findes kun i sproget og tanken, men i kærlighedens erfaring er det slet ikke et problem, for der ved man med sin væren, hvad det vil sige at miste sig selv og finde sig selv samtidigt. Skyens Bror forsøger derfor ikke at forklare (for det er netop ikke muligt) men at føre eleven til den bevidsthedstilstand, hvor eleven selv indser det. *Søg denne erfaring mere end kundskab. For kundskab fører til stolthedens bedrag, men en ydmyg og kærlig erfaring vil ikke bedrage. 'Kundskab gør indbildsk, men kærlighed bygger op' ¹. Kundskab er anstrengende arbejde, kærlighed er hvile* (Fortrolig vejlednings Bog, kap. 23, s.55). Når man er mest forenet med Gud, så er man mest sig selv.

1 1 Kor 8,1

Denne erfaring bruges også til beskrivelsen af treenigheden, og kan også findes i menneskelige kærlighedsforhold. Således står Skyens Bror i den tradition, som beskriver mystik som en 'kærlighedsaffære' mellem brud og brudgom, Jahve og folket, Kristus og den kristne hhv. menigheden. Det er selve kernen i den vestlige mystik.

Praksis

Gud kan ikke erkendes helt eller begribes fuldt ud med nogen tanke. Dette udtrykkes med, at Gud er skjult bag en sky af uvidenhed – uvidenhedens sky. Derimod kan kærligheden trænge igennem til Gud – ved at elske Gud. En lille blind kærlighedsimpuls², som rettes mod Gud, er selve kernen i den kontemplative vej, som Skyens Bror anviser. Med et kort ord som udtryk for kærlighedsimpulsen 'slår' eller 'skyder' man mod og gennem uvidenhedens sky. Skyens Bror opfordrer til *uden ophør (at) beskyde uvidenhedens sky mellem dig og Gud med pile af længselsfuld kærlighed* (Uvidenhedens Sky, kap. 12). For at gøre plads til den lille blinde kærlighedsimpuls taler Skyens Bror om øvelse i uvidenhed, hvor al viden presses ned under 'glemslens sky'. Man skal glemme alt – både det skabte, det onde, det gode og det hellige, mens man beder den indre stille bøn. Ja, man skal også glemme både 'hvad jeg er' og 'at jeg er', således at det eneste, der er tilbage i bevidstheden, er 'at Gud er'. Der er et paradoks imellem glæden og taknemmeligheden over 'at være til' og smerten og sorgen over 'at være bevidst om at være til', som afføder dels ydmyghed og dels længsel. En ydmyghed og længsel som forenes i ønsket om, at forenes/forsvinde i Gud, for deri at

2 Bliver også kaldt *den lille skjulte kærlighed, den nøgne/blinde kærlighed, impuls til kærlighed, beskæftigelse/arbejde* eller bare *den*.

blive 'sandt sig selv'.

Jo mere kærlighedsimpulsen trænger ind i uvidenhedens sky, jo mere vil kærligheden vise vej til Gud, som ikke kan tænkes, forstås eller findes med ræsonnementer. Det er kærligheden, som tager over og styrer den kontemplative.

Hvor er Kristus?

Kristus er central i alle fire skrifter! Umiddelbart er Kristus utydelig, men det kommer sig af, at det snarere er den opstandne og himmelfarne Kristus, der er lagt vægt på. Man kan sige det handler om den 'Kosmiske Kristus', der er før al tid og er i al tid og er i al evighed, og som forsoner og forener alt med og i Gud³. Den Kosmiske Kristus er den opstandne; han er et opstandelseslegeme, der er væsensforskelligt fra den krop, som Jesus fra Nazareth var⁴.

Det er denne diffuse, opstandne og himmelfarne Kristus, som Maria Magdalene møder i kap. 16 og videre frem i 'Uvidenhedens Sky' (Uvidenhedens Sky, kap. 16ff). Kristus er netop skjult i uvidenhedens sky, så ved at rette kærlighedsimpulsen mod uvidenhedens sky så rettes hele kærlighedsbevidstheden mod Kristus. Her viser det kontemplative paradoks sig som kristocentrisk og billedløs. Den Kristus, som vi beder til, er den opstandne og himmelfarne, som både troner hos Gud og nærværende tager del i vores liv her⁵.

Derfor kan kristen mystik/kontemplation ikke være selvisk, egocentrisk og navlebeskuende. Kontemplativ bøn gavner alle og alt. For den, som praktiserer kontemplativ bøn, forsvinder

3 Se særligt Fil 2,5-11 og Kol 1,15-20.

4 Se 1 Kor 15,35-38

5 Se fx Matt 28,20: Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende.

forskellen på frænde og fremmed, på ven og fjende, så han/hun med tiden ikke ænser nogen forskel. Alt påvirkes af den kontemplative kærlighedsøvelse. Det forbliver dog et paradoks for tanken: At man hjælper andre ved at glemme dem!

Gennem kontemplativ bøn giver den bedende plads til Jesu Kristi sind (Fil 2,5), idet han/hun tilstræber at slippe bevidstheden om sig selv i en ren, blind kærlighedsimpuls rettet mod Gud/Kristus i uvidenhedens sky, for med Paulus at kunne sige: *Jeg lever ikke mere selv, men Kristus lever i mig*⁶.

Gudbilledlighed

Sjælen er if. Skyens Bror skabt i Guds billede og lighed med en længsel efter forening med Gud. Men den oprindelige synd (arvesynden) forårsager en skrøbelighed. En skabning (slangen) har presset sig ind mellem mennesket og Gud. Det betyder, at skabninger og skabte ting igen og igen vil forsøge at presse sig ind mellem mennesket og Gud. Derfor er en del af den kontemplative øvelse at presse alt det, som ikke er Gud, ned under 'Glemslens Sky'. Den oprindelige synd sætter nemlig hele tiden 'friske skud' og forvrænger sjælens evner, så fornuften er forvirret, viljen forblændet, forestillingsevnen ulydig mod fornuften og sanseevnen er ulydig mod viljen.

Tænkeevnen rammes og svækkes således af den oprindelige synd, så menneskets rationelle evner har mistet gudbilledligheden.

Men hvor Gud ikke kan nås og gribes med tænkeevnen, så er Gud fuldt begribelig med kærlighedsevnen. Gennem kærlighed har mennesket stadig mulighed for at blive forenet med Gud i

6 Gal 2,20

ånd. Åndens liv er længsel og kærlighed. Så når du fyldt af længsel elsker Kristus, så bliver alt hans til dit. Gennem kærlighedsevnen besidder mennesket gudbilledlighed og -lighed, som gør foreningen med Gud mulig. Mennesket er skabt i Guds billede til at elske, så jo mere man elsker, jo tættere er man på Gud, og jo mindre man elsker, jo længere væk er man fra Gud.

Frelse – krop, sjæl, ånd

Mennesket er if. Skyens Bror sammensat af fysisk stof (krop) og åndeligt stof (sjæl og ånd). Begge dele vil blive forenet med Gud og forklaret ved opstandelsen, hvor Gud erkendes både af sjæl og krop. Sjælen behersker både sig selv og alle tanker og impulser i både sjæl og krop. Men syndens rod sidder i sjælen og medfører dødelighed.

Sjælen kan ikke desto mindre blive forenet med Gud i ånd – hinsides tanke og ord. Denne forening er mulig gennem kærlighedens enhed og viljens enighed.

Frelsen muliggøres af Guds nåde, kærlighed og barmhjertighed. Det betyder, at enhver, der med Guds hjælp følger Guds indbydelse (kaldelse), er frelst. Den frelse, som alle skal smage i evigheden, har mennesket if. Skyens Bror dog allerede mulighed for at få en forsmag på allerede nu i dette liv. Det er der, hvor det svækkede og forvirrede sind bringes til tavshed, og man hengiver sig til den Gudgivne kærlighedsimpuls. Den kærlighedsimpuls og den forsmag, som den skænker, har betydning for omgivelserne.

Mystik

»Gud kan man ikke forstå, men tale med«⁷

Spiritualitet fra nedden – et Luthersk perspektiv

Op gennem kirkens historie har mystikkens vej været forbeholdt de få udvalgte. Det var præster, eneboere, munke og nonner på klostrene, der som første trin fordybede sig i og mediterede over de bibelske tekster i flere år. Senere kunne de af deres vejleder få tilladelse til at betræde den kontemplative vej, hvor man nærmer sig en åndelig skuen af Guds selv uden ord og uden tanke. I middelalderen var det de få udvalgte, som fik lov og hjælp til at udøve kontemplativ bøn.

De store jordbesiddere, dvs. adelen, var optaget af magt, magtkampe og krig – som pludseligt kunne bytte om på høj og lav. Almindelige mennesker sled sig op med hårdt arbejde for det daglige brød, tøj og husly, og de døde ofte i en tidlig alder.

Kun de, som fravalgte magt og besiddelse samt ægteskab og familie, havde tid og det materielle overskud til at fordybe sig i kontemplativ bøn.

Længe var dette den eneste mulighed.

Men i løbet af middelalderen ændrede det sig. I takt med at levevilkårene blev bedre, opstod der blandt almindelige mennesker bevægelser, som lagde vægt på en personlig tilegnelse af kristendom. En side af denne tilegnelse kunne være udøvelse af kontemplativ bøn.

Ved reformationen i slutningen af middelalderen indtræder yderligere forandringer i de nordeuropæiske kirker:

For det første bliver Gud direkte tilgængelig for ethvert menneske. Der er ikke et hierarki af kirkefolk imellem mennesker

7 Biskop Marianne Christiansen, nytårsprædiken 2016

og Gud. Den gamle 'vej' til Gud bliver 'vendt på hovedet', så enhver er pave, biskop og præst for Gud.

For det andet 'opdagede' Martin Luther, at mennesket frelses alene med Guds hjælp og gave uden nogen fortjeneste. 'Den retfærdige skal leve af tro' (Rom 1,17) betyder, at den retfærdige (dvs. den, som er frelst) lever af tro (dvs. i modsætning til handlinger/gerninger). Frelsen kan ikke opnås ved at gøre noget. Guds frelse er en gave.

En følge af, at vejen til Gud bliver tilgængelig for alle, og at vejen til Gud ikke består i at gøre noget, må være at den kontemplative erfaring af Guds nåde og kærlighed – Guds gave er 'det første trin'.

En luthersk spiritualitet må begynde med, at mennesket venter på, at Gud selv renser, oplyser og forener⁸ sig med mennesket.

Mystikken hos Skyens Bror

Skyens Bror forstod sig selv som del af den mystiske tradition, som går tilbage til Paulus, og som derfra er videreført af Dionysios Areopagiten⁹ og kirkefaderen Augustin¹⁰. Sådan tænkte Skyens Bror og alle andre i middelalderen. Det er imidlertid blevet klart, at Dionysios' skrifter er skrevet under pseudonym antagelig af en munk i Syrien omkring år 500.

8 Mystikken er beskrevet som en tre-foldig vej, svarende til krop, sjæl og ånd. Det er Rensning, oplysning og forening (med Gud) i vestkirken, svarende til læbernes bøn, sindets bøn og hjertets bøn i østkirken.

9 Dionysios var if. ApG 17,34 medlem af Areopagos-forsamlingen i Athen og en af dem, som blev kristen efter Paulus tale på Areopagos. If. Euseb (ca. 260-ca. 340 e.Kr. og forfatter til det første kirkehistoriske værk) blev Dionysios senere den første biskop i Athen.

10 Augustin (354-430) var biskop i Hippo i Nordafrika og en af de første store teologer i vestkirken.

Mystikken har rødder tilbage til ørkenfædrene (M/K) (de første i 1. årh. e. Kr., men flest i 3. og 4. årh. e. Kr.). Den har endvidere udfoldet sig i de teologiske lærdomsteder i Mellemøsten og Nordafrika. Her anslår Augustin det kontemplative tema i sin bog Bekendelser¹¹.

Det er denne kontemplative praksis, som den syriske munk formulerer teoretisk i en række skrifter omkring år 500 i Dionysios Areopagitens navn og med Paulus rejsefælle, Timotheus, som modtager. For Skyens Bror – og alle andre i middelalderen – har disse skrifter derfor næsten haft bibelsk autoritet.

Dionysios Areopagitens mystik

Dionysios anviser to veje til Gudserkendelse: Den første ved hjælp af **fornuften** og den anden ved hjælp af **mystik** (mystik betyder egentlig 'skjult'). Gennem tænkning og studier af bibelen og verden kan man opnå en vis viden om Gud. Det er indenfor tænkningens erkendelse, at vi finder den traditionelle teologi og filosofi. Fornuften har imidlertid to veje til Gudserkendelse: Den bekræftende/positive teologi og den benægtende/negative teologi. Den bekræftende teologi fortæller positivt, hvad Gud er, fx god, kærlig, tålmodig, trofast. Tanken bag den benægtende teologi er, at Gud er større og langt mere omfattende end menneskers forestillinger og begreber. Fx er Gud langt mere og omfattende god end nogen godhed, som vi kan forstå og begribe, så Gud er både god og ikke-god.

Men fornuftens vej overgås if. Dionysios langt af **den mystiske vej**. Det er uvidenhedens vej – dvs. en vej, der ikke bygger på rationel og fornuftig viden. Der 'oplyses sindet af det ikke-søgbare dyb af visdom'. Det kan man ikke læse sig til eller opnå gennem menneskelig anstrengelse. Det opnås alene ved, at Gud skænker det. Mennesket kan forberede det ved at tømme sig selv for alt

11 Augustins Bekendelser (IX,10) fra år 398 e.Kr.

andet, så Guds lys kan fylde mennesket. Det er 'det guddommelige mørke', som er et utilnærmeligt lys, hvor Gud opholder sig. Med Guds hjælp kan sindet tømmes, så man kan føres ind i en mystisk stilhed, hvor Gud kan forene sig med sjælen og vise sig som Gud – som Gud er i sig selv.

Det er særligt i skrifterne De guddommelige Navne og Den mystiske Teologi, at Dionysios beskriver den mystiske vej også kaldet den kontemplative vej.

Dionysios' skrifter vinder først udbredelse i østkirken, men bliver oversat til latin af Johannes Scotus Eriugena (ca. 810-ca. 877) og Skyens Bror oversætter Den mystiske Teologi til engelsk (dvs. ca. 1370). Derved får Dionysios' tanker også indflydelse i vestkirken¹².

I forbindelse med at Skyens Bror oversatte Den mystiske Teologi lavede han nogle tilføjelser i forhold til den græske tekst. Den væsentligste tilføjelse er, at 'kærlighed' indføres som grundlæggende og afgørende del af den kontemplative/mystiske vej. Dette udfolder Skyens Bror yderligere i Uvidenhedens Sky, hvor den mystiske/kontemplative vej identificeres med kærlighedens vej:

Alle tænkende væsner, engle og mennesker, har to grundlæggende evner. Den ene er tænkeevnen og den anden er kærlighedsevnen. Gud, som har skabt begge evner, er altid ufattelig for tænkeevnen. Men for kærlighedsevnen er han derimod fuldstændig begribelig for hver eneste. Ja, så meget at en kærlig sjæl i sig selv, med kærlighedens kraft, kan omfavne ham, som fylder alle sjæle og engle, der har været – ja, han kan

12 Således er bl.a. Nikolaus fra Kues (1401-1464), Johannes af Korset (1542-1591) og Teilhard de Chardin (1881-1955) påvirket af Dionysios' mystik.

opfylde meget mere. Det er det uendelige og vidunderlige kærligheds mirakel, som aldrig ender. For Gud vil altid opfylde alt og aldrig ophøre med at gøre det. Må den, som med Guds hjælp kan fatte det, tage imod det, for erfaringen af den kærlighed er uendelig lykke og det modsatte er endeløs lidelse. (Uvidenhedens Sky, kap. 4)

For Skyens Bror er kærligheden – denne lille blinde kærlighedsimpuls – det vigtigste og det afgørende for det kontemplative liv. Uden Guds kærlighed til mennesket, som finder udtryk i indbydelsen til at tage del i kærligheden, er forudsætningen for både den udadvendte, aktive næstekærlighed og i den lille, nøgne, blinde kærlighedsimpuls rettet mod Gud i uvidenhedens sky.

Samtiden

Skyens Bror er som nævnt anonym. Den ydmyghed han lægger for dagen, er så gennemført, at vi ikke ved andet om ham, end det som hans skrifter kan fortælle. Alle forsøg på at finde forfatteren er strandet på grund af den historiske afstand og den ringe viden om navngivne personer i tiden. Ud fra sproglige analyser af hans skrifter kan man fastslå, at han har boet i den østlige del af Midt-england. Da Skyens Bror har kendt til skrifter forfattet af Richard Rolle¹³, og da Walther Hilton¹⁴ synes at have kendt Uvidenhedens Sky, har Skyens Bror antagelig skrevet i den sidste halvdel af det 14. årh. At Skyens Bror er belæst og vidende, ses af at han trods ydmyghed, hvor han undgår at anføre lange citater fra Bibel, kirkefædre og teologer¹⁵, dog henviser til deres skrifter og tanker. Endelig vidner et væld af motiver, billeder og vendinger fra hele

13 Richard Rolle (1290/1300-1349), engelsk eneboer, mystiker og forfatter.

14 Walther Hilton (1340/1345-1396), augustiner, mystiker og forfatter.

den mystiske tradition om hans store viden.

Skyens Bror har altså ikke bare viden om lokale forhold, men har internationalt udblik til kirke, kristentro og teologi i Europa, hvor mystikken var almindelig udbredt¹⁶. Hele Europa var dybt religiøs: Kristentroen løb som en rød tråd gennem alt og havde ikke bare indflydelse på kunst, musik og litteratur, men alle livets sider – ja, løb gennem menneskers hjerte. Både Skyens Bror og hans samtid tog kirken, troen og de syv sakramenter¹⁷ som en selvfølge.

Denne bog

Denne bog er den første danske oversættelse af skriftet: Fortrolig vejlednings Bog.

I Fortrolig vejlednings Bog uddyber, viderefører og præciserer Skyens Bror temaer fra Uvidenhedens Sky. Udøvelsen af kontemplativ uvidenhed betegnes her som at tilbede Gud med sit 'væsen' og at opnå hvile i en 'nøgen blind erfaring af at være', for da endeligt at erfare at Gud er ens væren.

Fortrolig vejledning Bog har oprindeligt ingen inddeling, men jeg har valgt at følge den kapitelinddeling, som William

15 Augustin, Dionysios Areopagiten, Gregor den Store, Bernard af Clairvaux og Thomas Af Aqinas.

16 Meister Eckhart (c.1260-c.1328) , Johannes Tauler (c.1300-1361) og Henry Suso (1295/97-1366) i Tyskland; Johannes af Ruysbroeck (1293/1294-1381) i Flandern; Richard Rolle (1290/1300-1349), Walter Hilton (1340/45-1396) og Julian af Norwich (c.1342-c.1416) i England; Jacopone da Todi (1236-1306) og Catherine af Siena (1347-1380) i Italien.

17 De syv sakramenter i den katolske kirke er: Døb, konfirmation, bod/skriftemål, nadver, vielse, præstevielse og den sidste olie. Den danske Folkekirke har to sakramenter: Døb og nadver.

Johnston¹⁸ indførte i sin oversættelse fra 1973¹⁹, med samme begrundelse: Inddelingen skaber bedre overblik.

Da Fortrolig vejlednings Bog slutter abrupt, har jeg i parentes anført den afslutning, som William Johnston har givet skriftet.

FORTROLIG VEJLEDNINGS BOG BEGYNDER

18 William Johnston (1925-2010) jesuitter-præst med doktorgrad om mystikken i Uvidenhedens Sky (1967) og oversættelse (1973)

19 The Cloud of Unknowing & the Book of Privy Counseling, Image Books, New York 2005 [1973]

FORTROLIG

VEJLEDNINGS BOG

Min kære ven i ånden! Denne gang skriver jeg personligt til dig og ikke til mennesker i almindelighed, for det handler om din indre kontemplative bøn, som jeg har forstået. For hvis jeg skrev til alle, måtte jeg jo skrive noget, der passer til alle. Men nu skriver jeg til dig, og skriver derfor kun det, som jeg finder mest nyttigt for dig. Hvis andre, der har det som dig, også kan have nytte af det, så meget desto bedre. Det vil være godt. Men det er altså om dig og dit indre liv, som du har forklaret, jeg skriver med dig som modtager og repræsentant for alle, der har det som dig.

Kapitel 1:

Når du går for dig selv for at bede, så tænk ikke over hvad du lige har lavet eller hvad du skal lave bagefter. Undgå både gode og onde tanker. Bed ikke med ord med mindre du får stor trang til det. Hvis du beder med ord, så bemærk ikke om de er mange eller få eller om hvilke ord, du bruger, eller hvad de betyder. Læg ikke mærke til om det er gudstjeneste-bøn, Bibelord, salme, vekselbøn eller en helt anden slags bøn, om det er en almen bøn eller en situationsbestemt bøn. Læg ikke vægt på, om det foregår i tankerne eller med stemmen. Men sørg for at det eneste, som er i din bevidsthed, er en nøgen opmærksomhed rettet mod Gud. Det skal være uden tanker om Guds væsen, hvordan han er eller hvad han har gjort. Saml opmærksomheden om Gud: at han er, som han er. Lad ham være sådan og gør ham ikke anderledes. Søg ikke dybere ind i hans væsen med skarpsindig fornuft, men lad din tro være dit grundlag. Den nøgne opmærksomhed, som du

frivilligt knytter til troen, skal være tømt for tanker undtagen én: Den nøgne tanke om din egen væren, og være tømt for erfaringer undtagen én: Den blinde erfaring af din egen væren. Som om du med hele din længsel råber til Gud: 'Det, som jeg er, Herre, giver jeg helt til dig uden at se på dine egenskaber, men kun på at du er og intet andet.'

Lad dette blide mørke være dit spejl, ja hele din bevidsthed. Tænk ikke dybere over, hvem du selv er, end jeg beder dig tænke over hvem Gud er. På den måde er du ét med ham i ånd uden din bevidsthed er delt eller splittet. For han er din væren. I ham er du det, du er. Det er ikke kun, fordi han er altings årsag og væren, men fordi han netop er din årsag og din væren. Tænk derfor om Gud, som du tænker om dig selv under kontemplativ bøn. Tænk om dig selv, som du tænker om Gud: at han er, som han er, og at du er, som du er. Så er din tanke ikke delt eller splittet, men forenet i ham, som er alt. Men hav altid respekt for forskellen mellem ham og dig: Han er din væren og du er ikke hans væren. For selv om alting er i ham med årsag og væren, og han er årsag og væren for alt, så er han dog alene sin egen årsag og væren. For ligesom intet kan være uden ham, kan han ikke være uden sig selv. Han er væren for sig selv og alt andet. Sådan er han ét i alle og alle ét i ham. For alle ting har deres væren i ham og han er alles væren. Lad derfor Guds kærlige hjælp forene din tanke og hengivenhed med ham uden nogen adskillelse. Afvis alle skarpe og spidsfindige undersøgelser af din egen blinde væren eller hans, så din tanke er nøgen og din hengivenhed er entydig. Vær så nøgen, som du er, så din hengivenhed skjult kan berøres af Guds kærlige hjælp og alene blive mættet, af ham, som han er. I dette liv vil den erfaring altid være blind og afbrudt, så din længsel efter ham hele tiden må arbejde.

Løft dit blik og sig med mund eller hjerte: 'Det, jeg er, Herre, giver jeg helt til dig, for det er dig.' Hold fast i den enkle, jævne og nøgne tanke om, at du er som du er, uden nysgerrigt at ville spekulere dybere over det.

Kapitel 2:

Det er meget enkelt at mestre, ja selv en uskolet person, som lever helt almindeligt, ville let kunne lære det. Derfor smiler jeg somme tider med en snært af sorg og undren, når teologer og højtuddannede siger, at det jeg skriver her er så svært, højtravende, forfintet og kunstigt, så man knap forstår det. Dertil vil jeg sige: Det er sørgeligt! Ja, man forstår, hvis Gud og hans venner ville modsige og belære! For nu om dage er næsten alle så forblændede af nye teologiske indsigter og videnskabelige landevidninger. Undtaget er nogle få af Guds særlige venner. Den forblændelse og begæret efter ny viden forhindrer dem i at fatte det sande og enkle i det kontemplative, hvis de da nogensinde har kunnet fatte det. Men det er så enkelt, at selv simple menneskers sjæl kan forenes med Gud gennem ydmyg og fuldkommen kærlighed allerede i dette liv. Men disse kloge hoveder fatter lige så lidt, som skolebørn, der læser ABC, kan forstå de store teologers indviklede redegørelser. For i deres forblændelse kalder de fejlagtigt denne enkle lære for en kompliceret spidsfindighed. Men hvis de virkelig undersøgte det, ville de opdage, at det kan læres let og enkelt på en begyndertime.

For jeg mener, at man både er dum og grov, hvis man ikke kan tænke og erfare, at man er – ikke hvad, man er, men at man er. For selv den dumme ko og det mest tanketomme dyr kan erfare sin egen væren (selvom man ikke kan sige, at et dyr er dummere og mere tanketomt end et andet). Så meget mere burde

mennesket, som har tænkeevne, kunne tænke og erfare sin egen væren.

Så stig ned til det dybeste sted i dit sind (som nogle kalder det højeste) og tænk på den mest uskoledede måde (som nogle kalder den viiseste), ikke hvad du er, men at du er. For det kræver megen lærdom, viden og intellektuel skarphed, at tænke alt, hvad du er. Det har du gjort indtil nu, og nu ved du tilstrækkeligt: Du er et menneske af natur og en rådden stakkel på grund af synd. Det ved du kun alt for godt! Du tænker nok af og til, at du ved alt om det modbydelige, som følger og rammer sådan en stakkel. Føj! Stop det! Slip de tanker! Lad være med at stirre på det, så du undgår de sviner dig til. Husk i stedet, at du ganske enkelt og uskolet uden at bruge din viden, kan vide, at du er.

Tænk bare på at du er, som du er, uanset hvor rådden og ussel du er. Her regner jeg med, at du har modtaget syndsforladelse for dine enkeltstående og almindelige synder, sådan som kirken foreskriver. For uden syndsforladelse vil jeg ikke godkende, at man begynder på dette. Men hvis du har gjort det, som skal til, så begynd bare. Hvis du stadig føler dig værdiløs og ussel og er bekymret over hvordan du skal gøre det, så gør sådan her:

Tag Gud, som han er – god og kærlig – og svøb ham som et tæppe om dig selv, som du er. Eller du kan række din længsel ud efter Gud, som han er – både god og kærlig, men også helbredelse. På samme måde som kvinden i evangeliet, der tænkte: *Bare jeg rører ved hans kappe, bliver jeg frelst.*²⁰ Hvor meget mere skal du så ikke helbredes for din sygdom ved at række åndeligt ud og røre Guds egen væren, hans eget kærlige selv. Gå da fast frem og smag hans medicin. Løft dit syge selv op,

²⁰ Matt 9,21; Mark 5,28

sådan som du er, til den kærlige Gud, som han er. Slip alle spekulationer om dine eller Guds egenskaber, om de er rene eller usle, kærlige og instiktive, guddommelige eller menneskelige. Det er lige meget nu. Det eneste, der betyder noget er, at du løfter din væren op med blind opmærksomhed og glæde. Det er intet mindre end med en brændende længsel at blive forenet i kærlighed og ånd med Guds rene væren, sådan som han er.

Kapitel 3:

Din ustyrlige forstand vil imidlertid hele tiden søge efter nye emner, den kan undersøge, og under kontemplativ bøn vil den lede efter noget med kød på. Derfor vil den være utilfreds og give dig besked på at opgive din opmærksomhed og længsel og i stedet gøre noget, som tilfredsstillen den. For din forstand vil sige, at du ingenting gør, fordi den ikke kan se værdien af det. Men det er glædeligt, for deraf kan man se, at det er mere værd end forstand. Hverken med fysiske eller åndelige forstandsevner og øvelser kan bringe en så tæt på Gud og så langt fra verden, som denne lille nøgne opmærksomhed på Guds væren mens man giver hele sin nøgne væren til ham.

Selv om dine intellektuelle evner ikke kan finde noget med kød på, når du udøver kontemplativ bøn, og vil have dig væk fra det, så vær intellektets mester og herre og opgiv det ikke. Vend ikke tilbage for at made dem uanset hvor vrede, de bliver. Med at 'made dem' mener jeg, at give dem lov til at opstille forskellige nysgerrige betragtninger over din værens egenskaber. Selv om det kan være godt og gavnligt, så vil det splitte enheden mellem Gud og din sjæl. Sådan vil det modarbejde den blinde opmærksomhed på Guds væren, mens du helt giver din nøgne væren til ham. Hold derfor fast i åndens udgangspunkt, som er din væren. Gå ikke

tilbage af den mindste grund. Heller ikke hvis din forstand kommer med både gode og hellige begrundelser.

Salomon gav følgende råd og vejledning til sin søn: *Tilbed Herren med dit væsen og giv til de fattige af dine første frugter; og dine lader vil være fyldt til overflod og dine vinperser vil flyde over med vin.*²¹ Salomon sagde det til sin søn, men du kan forstå det åndeligt, sagt til dig med denne betydning:

'Min kære ven i ånden! Opgiv og slip forstandens endeløse, nysgerrige undersøgelser. Tilbed i stedet Herren din Gud fuldt og helt med dit væsen. Giv dig selv helt som et helligt offer til ham – alt, hvad du er og sådan som du er – uden særlig opmærksomhed på en enkelt side. Sådan undgår du at opmærksomheden bliver splittet og forvirret, og dermed glide ud af den rene åndelige enhed med Gud. Giv de fattige dine første frugter, dvs. de første af dine åndelige og fysiske egenskaber – dem, du er født med, og dem, som er vokset frem til i dag.'

Alle de gaver du er født med og dem, som Gud kærligt har givet dig, er dine frugter. Af de frugter skal du ikke bare spise og vokse – fysisk og åndeligt – men også mætte dine fysiske og åndelige søskende. De første af de gaver er dine første frugter. Den første gave til enhver skabning er væren. Selv om væren og de egenskaber, der er ved at være, er knyttet uløseligt sammen, så er din væren den første, som alle andre egenskaber er afhængig af. Det er altså selve din væren, som er din første frugt. For hvis du med hjerte og opmærksomhed ser på menneskets egenskaber og evner, så vil du opdage, at udgangspunktet for

21 Ordsp 3,9-10 jf middelalderens latinske bibel, Vulgata. DAO: Du skal ære Herren med din rigdom, med det første af al din afgrøde; så fyldes dine forråds-kamre til overflod, dine persekar løber over med vin.

opmærksomheden (hvad det så er) er din nøgne væren. Hvis den meditation over din nøgne væren fører dig videre til at elske og prise din Herre og Gud. Din Gud, som både gav dig væren og dertil fornemme egenskaber og evner, som dine tidligere meditationer og overvejelser har vist. Så kan du sige: 'Jeg er! Jeg ser og føler, at jeg er! Og ikke nok med at jeg er, jeg er også sådan og sådan!' Og så kan du opregne alle de egenskaber og evner, du kan finde frem til. Du kan sammenfatte det og sige: 'Det, at jeg er, og hvordan, jeg er, både fra fødsel og givet siden med Guds kærlige hjælp, - det har jeg alt sammen fra dig, Herre, og du er alt sammen. Jeg giver dig det hele – først og fremmest til din lovprisning, og så til hjælp for mine medkristne og mig selv.' Meditationens udgangspunkt er altså denne rene skuen og blinde opmærksomhed på din egen væren. Det er altså din væren, som er din første frugt.

Alle de andre frugter hænger på denne første frugt, dvs. alle dine interessante egenskaber og evner hænger på din blinde væren. Nu er du nået så langt, at det ikke vil føre dig videre, at iklæde din første frugt med alle de andre, sådan som du har gjort indtil nu. Så nu er det nok, at tilbede Gud fuldstændigt med dit væsen og ved at give din nøgne væren helt til ham. Det er din allerførste frugt. Nemlig at give dig selv helt til Gud og til hans lovprisning, som en gave både for dig selv og for alle andre – lige som kærligheden byder. Fjern alle tanker om egenskaber og evner – dine og andres – fra din opmærksomhed. For de tanker hjælper ikke mod nød og fører ingen videre mod lykke og fuldkommenhed. Nej, slip disse nyttesløse overvejelser. For din blinde opmærksomhed på din nøgne væren er mere gavnlige mod nød og til nytte for fremgang og fuldkommenhed i åndens renhed

– både for dig og alle andre – end alle betragtninger og overvejelser, hvor hellige de så måtte være.

Kapitel 4:

At det er sandt, fortæller både Bibelen, Kristi eksempel og den sunde fornuft. Mennesket gik fortabt i Adam, fordi han faldt ud af den hengivenhed, som forener. Men alle, som er trofaste overfor deres indbydelse og deres vej ved at vise deres længsel efter frelse, vil nu blive fri alene i kraft af Kristi lidelse og lidenskab. For han gav sig selv helt som et sandt og helligt offer. Han gav sig selv helt med alt, hvad han var, og ikke bare noget af sig selv. Han gav sig ikke kun for et enkelt menneske, men for alle. For sådan et sandt og helligt offer af sig selv for alle og fællesskabet gør, at alle mennesker knyttes virkningsfuldt til Gud, som han selv er knyttet virkningsfuldt til Gud.

Større kærlighed kan intet menneske vise, end at give og ofre sig selv for sine brødre og søstre, både dem, der er det fra fødslen og dem, der er det som Guds kærlige gave. Lige som sjælen er mere værd end kroppen, sådan er sjælens forening med Gud (som er sjælens liv), når den mættes af kærlighedens himmelske mad, bedre end kroppens forening med sjælen (som er kroppens liv), når den mættes af jordisk mad. Det er godt at give kroppen mad, men uden at mætte sjælen er det ikke nok. Det er bedst at gøre begge dele, men det vigtigste er at give sjælen mad. For en sund og rask krop kan ikke opnå frelse, men en sund sjæl vil selv med en skrøbelig krop – Ja, ikke bare opnå frelse, men også den største fuldkommenhed.

Kapitel 5:

Nu kommer du ikke videre mod fuldkommenhed ved at fodre din forstand med betragtninger over din værens egenskaber. Det gør du, når du fylder din hengivenhed med dejlige og behagelige følelser for Gud og for andre åndelige sager, og når du giver forstanden åndelig visdom og hellige meditationer, hvor du søger viden om Gud. Men hold i stedet med Guds kærlige hjælp fast i din ånds centrum og giv hele den rene og blinde erfaring af din væren (som jeg kaldte din første frugt) til Gud. Når du gør det, kan du være sikker på, at den sidste del af Salomons løfte vil blive opfyldt, uden at du behøver anstrenge dig eller nysgerrigt at fordybe dig i dine og Guds egenskaber og evner.

I kontemplativ bøn skal du nemlig hverken undersøge Guds egenskaber eller dine egne. For der findes intet navn eller nogen erfaring eller indsigt, der svarer så godt til Guds uendelighed som ordet: ER. For når man retter den blinde, kærlige opmærksomhed på ordet ER, så kan man både se og opleve Guds uendelighed. For hvis du kalder Gud for god, skøn, sød, barmhjertig, retfærdig, viis, alvidende, vældig, almægtig eller som klogskab, visdom, magt, styrke, kærlighed eller barmhjertighed – eller noget af alt det andet, som kan siges om Gud – så er det hele skjult i det lille ord ER. For Guds væren er også væren for alt det. Hvis du finder hundred tusind andre ord, så ville du aldrig kunne undgå ordet ER. Så hvis du siger alle ordene, lægger du intet til. Og hvis du intet siger, trækker du intet fra. Betragt derfor kærligt Guds væren lige så blindt, som din rene betragtning af din egen væren. Lad ikke din forstand søge nysgerrigt efter Guds egenskaber eller dine egne. Slip al nysgerrighed. Tilbed Gud helt med hele dit væsen: alt det du er, og sådan som du er. Giv det hele til ham, som er,

som han er. For Gud alene er den herlige væren for både sig selv og dig.

Sådan kan du tilbede Gud med Gud selv, så det hele er forenet på en vidunderlig måde. For det, du er, er fra ham og det er ham selv. Selvfølgelig har du en begyndelse, da han skabte dig af intet. Men din væren har altid været i Guds væren uden begyndelse og ende, lige som han selv. Så råb igen dette ene:

'Tilbed Gud med dit væsen, og hjælp alle mennesker med dine første frugter; og da vil dine lader blive fyldt til overflod'. Det vil sige, at din indre hengivenhed skal fyldes med kærlighed og Guds rene liv, han som er dit ophav og dit hjertes renhed. 'Og dine vinperser flyde over med vin'. Vinperserne er dine indre åndelige evner. Dem har du indtil nu anstrengt og presset med meditationer og fornuftig søgen efter åndelig viden om Gud og dig selv – om hans egenskaber og dine egne. De vil flyde over med vin. Her er det både virkeligt og symbolsk, nemlig som åndelig visdom dannet i dyb kontemplation og med en udsøgt duft af Guddom.

Alt dette vil ske pludseligt, let og frit, uden nogen anstrengelse eller arbejde fra din side, men alene med engles hjælp, når du udfører den kærlige og blinde kontemplative bøn. For englene er særligt trænet til denne opgave, som en tjenestepige er trænet til at varte sin frue op.

Kapitel 6:

Det er en kraftfuld praksis, hvor Guddommens højeste visdom stiger ned i menneskets sjæl som en kærlighedsgave, og der forbinder og forener den sig med sjælen i åndelige praksis og åndens klogskab. Salomon den Vise lovpriser den sådan:

*Salig er den mand, der finder visdom og er rig på klogskab, hans gevinst er bedre end varer af sølv og guld. Dens frugt er den første og reneste. Overhold, min søn, denne lov og rådgivning; og det skal være din sjæls liv og Guds gave i din mund. Da skal du gå din vej sikkert, og din fod vil ikke snuble. Hvis du sover, vil du ikke frygte; din søvn vil være sød og stille. Frygt ikke pludselig angst og at den onde kraft falder over dig, for Herren vil være ved din side og vogte din fod fra at blive fanget.*²² Det skal forstås sådan: Det menneske er lykkeligt, som finder den visdom, der forener ham med Gud. Lykkelig er den, som giver hele den blinde erfaring af sin væren. Ved det beriges han i sit åndelige arbejde med den kærlige praksis og en åndelig klogskab, som langt overgår al medfødt og tillært viden. At opnå den åndelige visdom er mere værd end guld og sølv. Symbolsk betyder guld og sølv al anden fysisk og åndelig kundskab. Det er den, man finder gennem de fysiske sansers opfattelser og undersøgelser af det, som er under os, inden i os eller på linje med os, samt den man finder gennem betragtninger af de egenskaber, som hører til Guds væren eller enhver anden skabnings væren. Salomon forklarer også, hvorfor det er bedre: 'for dens frugt er den første og reneste'. Det er ikke underligt, for frugten af denne åndelige praksis viser sig at være høj åndelig visdom, som opstår frit og

22 Ordsp 3,13-14;21-26 jf middelalderens latinske bibel, Vulgata. DAO: Lykkeligt det menneske, der har vundet visdom, det menneske, der opnår forstandighed, for det er bedre at erhverve den end sølv, og den giver større udbytte end guld; Min søn, bevar fornuft og omtanke, lad dem ikke vige fra dine øjne; de skal blive til liv for dig og være et yndigt smykke om din hals. Da går du trygt ad din vej og støder ikke din fod. Når du lægger dig, kan du gøre det uden frygt, når du har lagt dig, sover du godt. Frygt ikke den pludselige rædsel, det uvejr, der kommer over ugudelige, men sæt din lid til Herren, han skal vogte din fod for fælden.

pludseligt i åndens dyb. Den visdom er formløs og fjernt fra al fantasi. Den er umulig at indføje i den medfødte forstands arbejde. For selv om forstanden er nok så skarp og hellig, så vil den kalde denne visdom for opdigtet og en tåbelig illusion. For forstanden er lige så langt væk fra den åndeligt oplyste sandhed, som mørket en tåget julenat er fra det klare sollys ved middagstid på en midsommerdag.

Salomon fortsætter: 'Min søn, overhold denne lov og rådgivning'. Sådan virkeliggøres og opfyldes alle regler og bud fra både Det gamle og Det nye Testamente, uden at der bliver lagt vægt på noget enkelt bud. Det indre kontemplative arbejde kaldes en lov, fordi det sammenfatter og omfatter hele loven, med alle dens forgreninger og frugter. For hvis man ser nøje efter, så er grundlaget og styrken i det indre arbejde intet andet end kærlighedens herlige gave. Det er sådan hele loven ifølge Paulus bliver opfyldt: *Lovens opfyldelse er kærlighed*.²³

Hvis du overholder kærlighedens og livets lov, som Salomon siger, da 'skal den være din sjæls liv', som er blid kærlighed til Gud i dit indre, 'og Guds gave i din mund', som i det ydre liv er god og sand lære og opførsel overfor dine medkristne. På disse to – den indre og den ydre kærlighed – *hviler hele loven og profeterne*²⁴ ifølge Kristi lære.

Når du så er blevet fuldkommen i både indre og ydre kærlighed, da skal du vandre med tillid og rodfæstet i Guds kærligheds gave. Guds kærlige hjælp er din vejleder, når du med kærlighed løfter din nøgne væren til Guds livsalige væren. Der forenes Guds og din væren netop ved Guds hjælp og i hans

23 Rom 13,10. DAO: Kærlighed er altså lovens fylde.

24 Matt 22,40. DAO: På de to bud hviler hele loven og profeterne.

kærlighed, selvom din væren og hans væren er forskellige af natur.

Kapitel 7:

'Og din kærligheds fod skal ikke snuble.' Det betyder, at når det er blevet en vane, at give hele din væren til Guds væren, så vil du erfare, at du ikke så let bliver standset og trukket tilbage af forstandens skarpe søgen, som du gør her i begyndelsen. Så det kan også betyde: Da skal din kærligheds fod hverken snuble eller vakle over nogen som helst forestilling, som forstanden kommer med. For som sagt skal de intellektuelle evners søgen og tænkning trænges tilbage og glemmes i det kontemplative arbejde. Så du kan undgå, at tilværelsens opdigtede forestillinger og illusioner skal fortrænge og knuse den nøgne opmærksomhed på din blinde væren og fjerne dig fra den ophøjede kontemplation.

For hvis der opstår en eneste anden tanke i din bevidsthed, end tanken om din nøgne blinde væren (som samtidig er Gud og din længsel efter Gud), så er du trukket væk og tilbage i forstandens snusfornuft og bekymring. Det splitter dig og skiller dig og din bevidsthed fra dig selv og fra Gud. Bevar dig selv hel og udelt, så godt du kan med Guds kærlige hjælp og ved fortsat åndelig praksis. Jeg har sagt, at du i den blinde opmærksomhed på din nøgne væren er forenet med Gud. Det skal du blive ved med, mens du gør alt andet: spiser, drikker, sover og er vågen, går og sidder, taler og tier, ligger, står og knæler, løber og kører, arbejder og hviler. Hver dag skal du give din væren helt til Gud, som den mest værdifulde gave du kan give. Det skal være det vigtigste, du gør, både når du er aktiv og når du er kontemplativ. For som Salomon siger, at 'hvis du sover' i den blinde opmærksomhed fra

al larm og uro, fra ondskab, den svigefulde verden og den skrøbelige materie, så 'skal du ikke frygte nogen fare' og heller ikke et eneste af fjendens trick. For når du er optaget af det, vil den onde fjende blive forvirret og blændet af en pinefuld uvidenhed og undre sig som en vanvittig over, hvad du laver. Men det betyder intet, for 'Gud vil kærligt hjælpe dig til hvile' i den kærlige enhed mellem Gud og din sjæl. 'Og din søvn skal være blid', for den er både åndelig føde og indre styrke for både krop og sjæl. Som Salomon siger lidt efter: *Den er helse for alt kød*²⁵, det vil sige, at 'den er helbredelse for vores naturs skrøbelighed og sygdom'. Det er fordi al sygdom og fordærv kom ind i vores natur, da sjælen faldt fra enheden med Gud. Derfor vil vores natur blive helet igen, når sjælen med Jesu kærlige hjælp – som det vigtigste – igen løftes til denne enhed med Gud. For det kan du kun håbe på at opnå ved at Jesus er barmhjertig og ved at du giver dit samtykke i kærlighed. Så med Salomon vil jeg bede dig holde fast i kontemplativ bøn og længselsfuldt give dit samtykke i kærlighed. *Og frygt ikke pludselig angst og at den onde kraft falder over dig.*²⁶ Det betyder: 'Bliv ikke overrumplet' af pludselig angst, selv om fjenden kommer (det vil han nemlig) 'med en pludselig rædsel' og hamre og banke på væggene i dit hus, eller han vil tilkalde mægtige lysånder 'til pludseligt at trænge ind på dig' uden varsel. Det skal du vide, når du beslutter dig helt for at praktisere kontemplativ bøn: Du vil se, føle, smage eller høre de mest forbavsende ting gennem dine fem fysiske sanser. Som fjenden frembringer. Alt sammen for at trække dig ned fra kontemplationens højder. Derfor må du passe godt på dit

25 Ordspr 4,22 jf middelalderens latinske bibel, Vulgata. DAO: lægedom for hele hans legeme.

26 Ordspr 3,25 jf middelalderens latinske bibel, Vulgata. DAO: Frygt ikke den pludselige rædsel, det uvejr, der kommer over ugudelige

hjerter, når det trænger sig på, og støtte dig med tillid og længsel til vor Herres kærlighed.

*For Herren vil være ved din side og vogte din fod fra at blive fanget.*²⁷ Det betyder i denne sammenhæng: 'For vor Herre vil være ved din side' nær og klar til at hjælpe, 'og han vil passe på din fod', det er din kærlighed, som du løfter, så den stiger op til Gud, 'så du ikke skal blive fanget' af list og kneb fra fjender, den onde og hans tilhængere eller fra verden og din natur. Se! Min kære ven, sådan vil vores kærligheds Herre stærkt og klogt både støtte, passe på og forsvare enhver, som af kærlighed til ham, undlader at passe på sig selv.

Kapitel 8:

Men hvor findes det menneske, som er så helhjertet og rodfæstet i troen? Én, der så ydmygt gør sig selv til intet og kun mættes og vejledes af Herrens kærlighed? Én, der både kender og har oplevet Guds almagt, ufattelige visdom og vidunderlige godhed: At han er ét i alle og alle er ét i ham? Én, der overgiver sig selv fuldstændigt til ham med alt det, der er hos en selv og i en selv? For uden sådan en overgivelse, kan intet nok så kærligt menneske blive fuldstændig ydmyg og gøre sig selv til intet! Hvor er det menneske, som modigt og ydmygt gør sig selv til intet og samtidigt højt ophøjer Gud som den eneste ene – ud af fuldkommen kærlighed? Én som derved opnår at blive støttet og opretholdt af Guds mægtige visdom og velvilje, og bliver beskyttet mod al fysisk og åndelig modgang. Ville det ikke være det menneske, som drukner sig selv helt i Guds kærlighed og fornægter sig selv og gør sig selv til intet (eller mindre, hvis det

27 Ordspr 3,26 jf middelalderens latinske bibel, Vulgata. DAO: sæt din lid til Herren, han skal vogte din fod for fælden.

var muligt)? Og ville det menneske ikke opnå det uden anstrengelse eller arbejde, bekymring eller fortjeneste?

Stop jeres menneskelige indvendinger, I halvhjertede! Stop fornuftens tanke, som siger, at det er at friste Gud, når et menneske på den måde oplever at blive ført af Guds kærlighed og med Guds hjælp ydmyger og fornægter sig selv! Det er bare fordi, jeres forstand tager modet fra jer, så I ikke selv tør gøre det! Nej, vær så tilfredse med det I har og det I forstår, for det er nok til at aktive kristne bliver frelst. Lad så de kontemplative, som har modet til at gøre det, være i fred. Lad være med at spekulere og undre jer over det de siger og gør, selv om I synes, det overskrider almindelig opførsel og forståelse.

I er uforskammede! I har jo læst og hørt om det, de gamle Fædre har skrevet og lært os, og det, som er hele Bibelens blomst og frugt. Men I vil hverken tro på det eller regne med det! Det virker som om, I enten er så blinde, at I med tro kan forstå det, I hører og læser; eller at I er ramt af hemmelig misundelse, så I ikke under andre så stor gave, fordi I ikke selv kan få den. Pas på her! For fjenden er listig og vil have jer til at tro mere på jeres egen forstand end på Fædrenes gamle belæring, vor Herres kærlige hjælp og gode vilje.

Hvor tit har i ikke hørt fra de hellige, vise Fædre, at så snart Benjamin var født, døde hans mor Rakel? Her repræsenterer Benjamin kontemplationen og Rakel forstanden. Så snart man røres af den sande kontemplation – som er modigt at gøre sig selv til intet og at ophøje Gud som den eneste ene – så vil forstanden helt sikkert dø. Når I nu ofte har læst dette med andagt og stor respekt og ikke bare et par gange, men mange gange, hvorfor tror I det så ikke? Og hvis I tror, hvorfor vover I så at ransage og

undersøge det, Benjamin siger og gør, med jeres forstand? Ved Benjamin forstås dem, som ved grænseoverskridende kærlighed overskrider bevidstheden, sådan som profeter siger: *Der er Benjamin, et ungt barn, der overskrider bevidstheden*²⁸. Derfor må I sørge for , at I ikke kommer til at ligne ynkelige kvinder, der slår deres nyfødte ihjel. Vær opmærksomme, så I ikke retter jeres overmod og stolthed som en spydspids mod Herrens magt, visdom og vilje. Pas på, at I ikke i blindhed og manglende erfaring støder ham hårdt ned, mens I mener, at I ophøjer ham.

Kapitel 9:

Under de første kristendomsforfølgelser blev mange pludseligt og mirakuløst ført af Guds kærlighed uden forudgående tro eller praksis. Sådan kastede håndværkere deres værktøj og skolebørn deres tavler fra sig og løb af sted for at dø med martyrerne. Hvorfor skulle man så ikke nu i fredstid tro, at Gud både må, kan og vil – ja, faktisk gør – sådan, at mennesker pludseligt bliver ført af Guds kærlige hjælp til kontemplation? Jeg er sikker på, at han fuld af kærlighed vil hjælpe og føre udvalgte mennesker. For til sidst vil han blive hædret og respekteret til hele verdens forundring. For den, som i kærlighed gør sig selv til intet og ophøjer Gud som den eneste ene, vil blive hjulpet af Guds kærlighed og beskyttet fra alle åndelige og fysiske fjenders angreb. Det vil ske uden anstrengelse og uden indsats, men alene ved Guds godhed. For sådan fordrer den guddommelige fornuft, at han bevarer alle dem, som er optaget og opslugt af kærlighed, så de opgiver og slipper ansvaret for sig selv. Det er ikke underligt, at de mirakuløst bliver beskyttet, for de ydmyger sig

28 Sl 68,28 jf Sl 67,28 i middelalderens latinske bibel, Vulgata. DAO: Dér er Benjamin, den yngste, som hersker over dem.

fuldstændigt, modige og stærke i kærlighed.

Den som ikke tør det – og taler imod det – har en djævel i brystet, som stjæler den kærlige tillid, som han burde have til Gud, og den velvilje, som han burde have til sine medkristne. Eller også er han ikke fuldstændig ydmyg, som han burde være, hvis han vil gå den sande kontemplative vej. Derfor skal du ikke være bange for at ydmyge dig under Herren og sove i den blinde betragtning af Gud, som han er, fjernt fra den onde verdens larm, den falske fjende og din skrøbelige natur. For Herren er klar til at hjælpe og beskytte dine skridt, så du ikke bliver fanget.

Det kontemplative liv kan sammenlignes med at sove. For i søvnen er de fysiske sanser indstillet, for at kroppen kan hvile, blive mættet og styrket. Netop sådan er det i den åndelige søvn, hvor den ustyrlige forstands vilde spørgelyst og fantasi bliver bundet og tømt, så sjælen kan sove trygt og roligt i kærlig betragtning af Gud, som han er, så ånden kan blive mættet og styrket.

Så bind din fornuft og stop den ved at give hele din nøgne blinde erfaring af din væren til Gud. Sørg for at den er nøgen, som jeg har sagt, så den ikke er klædt i nogen af din værens egenskaber. For hvis du fx klæder den i din værens værdighed eller andre personlige eller menneskelige egenskaber, så giver du fornuften mad og den får lejlighed og styrke til at trække dig i mange forskellige retninger. Så vil du hurtigt blive splittet, uden at vide hvordan. Derfor beder jeg dig: Pas på denne fælde.

Kapitel 10:

Nu undrer du dig måske og bliver måske ligefrem mistænksom, fordi din undersøgende fornuft med sin skarpsindighed ikke kan

skelne, hvad det er. Men det er ikke underligt. For både du og din fornuft er trænet, så du med stor klogskab kan skelne i enhver sammenhæng. Derfor spørger du nu, hvordan man kan vide, om et kontemplativt liv behager Gud. Og hvis det behager ham, hvordan det så kan være så behageligt, som jeg siger. Hertil vil jeg sige, at det er din nysgerrige forstand, der spørger. Den vil ikke lade dig begynde det kontemplative liv, før nysgerrigheden er blevet fodret med nogle flotte forklaringer.

Hvis du har det sådan, vil jeg føje dig, sætte mig i dit sted og komme din stolte forstand lidt i møde. Sådan at du bagefter kan blive føjelig som jeg og følge min vejledning uden at betvivle den og begrænse din føjelighed. Som Bernard af Clairvaux siger: *Fuldkommen føjelighed sætter ingen grænser*²⁹.

Du sætter grænse for din føjelighed, når du ikke vil følge din åndelige vejleders råd, hvis du ikke også med din forstand har indset, at det kan gøres. Men nu forklarer jeg det, for at du kan se, at jeg ønsker at vinde din fortrolighed! Og jeg vil vinde den! Jeg tror, at kærligheden vil føre mig til den – mere end mine evner, som fx min kundskab, arbejdsindsats eller indsigt i kontemplation. Må Gud rette det, som er forkert, for han kender alt helt – og min viden er mangelfuld!

Kapitel 11:

Men for nu at tilfredsstille din stolte forstand, vil jeg prise det kontemplative liv: Hvis den kontemplative sjæl havde tunge og ord til at sige, hvad den oplever, så ville alle kristne teologer blive forundret over den visdom. Ja, i forhold til den vil al deres boglige viden virke dum. Så du må ikke undre dig over, at jeg ikke kan udtrykke kontemplationens fortræffeligheder med min

29 Bernard af Clairvaux: De praecepto et dispensatione, kap. 6

store, grove tunge. Gud forbyde, at kontempleren skulle nedværdiges på den måde ved at blive udsat for en fysisk tungs bevægelser. Det må og kan ikke ske. Og Gud forbyde, at jeg skulle ønske det! For alt, hvad der er sagt om kontempleren, er ikke kontempleren, men om kontempleren. Så når vi nu ikke kan udtale kontempleren, lad os da tale om kontempleren, for at tilbagevise den stolte forstand – særlig din, for det er jo anledningen og grunden til, at jeg skriver.

Så vil jeg først spørge: Hvad er en fuldkommen menneskesjæl? Hvilke egenskaber hører til fuldkommenheden? Svaret er, at en fuldkommen menneskesjæl er forenet med Gud i kærlighed, intet andet! Den fuldkommenhed er så høj, så ren og overstiger al menneskelig forståelse, så det hverken kan erkendes eller opfattes, som det er i sig selv. Men der, hvor fuldkommenhedens egenskaber kan ses og erkendes, er det som om fuldkommenhedens væsen er overflod. For hvis man finder ud af hvilken egenskab, det hører til fuldkommenhed, så kan man forklarer kontemplerens fortræffelighed over alt andet.

De egenskaber, som hører til fuldkommenhed, og som enhver fuldkommen sjæl har, er de gode færdigheder. Og hvis man gransker og undersøger kontempleren i forhold til hver af de gode færdigheder, så vil man se, at alle de gode færdigheder klart og fuldstændigt er i kontempleren uden fordrejning eller selvisk hensigt.

Jeg vil ikke gennemgå de enkelte gode færdigheder. Det er ikke nødvendigt, for jeg har behandlet dem andre steder³⁰. For når man oprigtigt træder ind i det kontemplerative liv, så er det den ærbødige omhed og det er frugten fra træet, som jeg omtalte i En

30 Se Uvidenhedens Sky kap. 12-15

skrivelse om Bøn³¹. Det er Uvidenhedens Sky. Det er den fortrolige kærlighedsimpuls³² i åndens renhed. Det er Pagtens Ark³³. Det er Dinygios' skjulte guddommelighed, hans visdom, hans dyrebare, hans strålende mørke og hans uvidenhedens kundskab³⁴. Det er det, som hensætter dig i stilhed både fra ord og tanke. Det gør din bøn kort. Med det lærer du at fornægte verden og foragte den.

Men i det kontemplative liv lærer du også at fornægte dig selv, som Kristus taler om i evangeliet: Hvis nogen vil følge efter mig, skal han fornægte sig selv og tage sit kors op og følge mig.³⁵ I denne sammenhæng betyder det: 'Den, som ydmygt vil følge efter mig – ikke med mig, men efter mig – til himlens salighed eller til fuldkommenhedens bjerg' For Kristus gik foran, fordi det var og er hans guddommelige natur. Vi følger efter hjulpet af hans kærlighed til os. Hans guddommelige natur har større værdighed end hans kærlige hjælp. Hans kærlige hjælp har større værdighed end vores menneskelige natur. På den måde ved vi, at vi på ingen måde kan følge ham til fuldkommenhedens bjerg med kontemplativ bøn, hvis den ikke er styret og vejledt af Guds kærlige hjælp. Og det er sandt! For du, som læser dette, skal vide, at selv om jeg direkte og frimodigt beder dig gå den kontemplative vej, så er jeg helt overbevist om, at den almægtige Guds kærlige hjælp er det, som gør det største og vigtigste arbejde. Hans kærlige hjælp viser vejen, uanset om man bruger en teknik eller ej. Du og andre som dig kan kun være åbne og

31 Se En skrivelse om Bøn, s. 19

32 Se indledning s. 6-8

33 Se Uvidenhedens Sky kap. 71-72

34 Dionysios Areopagtiten – se indledning s. 14

35 Matt 16,24

modtagelige og tillade at det sker. For ved at modtage Guds kærlige hjælp og lade det ske, bliver kontemplativ bøn lagt til rette og gjort mulig i dybet af din ånd og løfter den op til Herren. Det vil du selv lære, når du oplever den åndelige skuen.

I sin godhed styrer og tilskynder Gud sjæle forskelligt – nogle direkte og andre indirekte. Hvem vil så sige, at Gud ikke tilskynder dig og andre som dig gennem denne skrivelse? Selv om jeg ikke er værdig til, at han bruger mig, så kan han gøre det, hvis han vil. Det vil nok vise sig med erfaringen. Derfor beder jeg dig om at forberede dig på at modtage hans kærlige hjælp og høre, hvad han siger: 'Den som vil følge mig, lad ham fornægte sig selv'. Og så spørger jeg: Hvordan kan et menneske bedre fornægte og foragte sig selv og verden, end ved at undgå enhver tanke om noget af det, som er, og de egenskaber, der hører til?

Kapitel 12:

Du skal vide, at selv om jeg fra begyndelsen bad dig glemme alle ting undtagen den blinde opmærksomhed på din nøgne væren, så er det mit ønske og min hensigt, at du også skal glemme erfaringen af dig selv til fordel for erfaringen af Guds væren. Derfor sagde jeg i begyndelsen, at Gud er din væren. For jeg mente, at det var for tidligt til, at du var klar til pludseligt at blive løftet op til den åndelige erfaring af Guds væren. Derfor lader jeg dig stige et trin af gangen, så jeg først bad dig mediterer over den nøgne, blinde erfaring af din egen væren, indtil du er klar til den ophøjede erfaring af Gud gennem kontemplativ bøn. For i bønnen skal dit ønske og din længsel altid være at erfare Gud. I begyndelsen bad jeg dig dække erfaringen af Gud med erfaringen af dig selv, fordi du ikke var åndelig klar. Men når du gennem øvelse får større indsigt i åndens renhed, så skal du fjerne,

afdække og afklæde dig enhver opmærksomhed på dig selv, så du kan klædes i Guds kærlige gave: erfaringen af Gud selv.

For sådan er den fuldkomne elsker: Afklæder sig helt for den elskede, uden at tillade eller give mulighed for at blive klædt i noget andet end den elskede. Det er ikke bare for en tid, men altid at være klædt i den elskede og glemme sig selv fuldstændig. Sådan er kærlighed, og ingen kender den, undtagen den, som har oplevet den. Det er meningen med Herrens ord, når han siger: *Den som vil elske mig, lad ham fornægte sig selv*³⁶. Det er som om, han siger: 'Lad det menneske afklæde sig sit eget selv, hvis han virkelig vil iklædes mig. For jeg er den uendelige kærligheds store rummelige dragt'.

Kapitel 13:

Når du under kontemplativ bøn opdager, at det er dig selv og ikke Gud, du er bevidst om og erfarer, så vil du sørge og længes af hele dit hjerte efter Gud. Prøv hele tiden at slippe den smertelige viden og fordærvede bevidsthed om din blinde væren. Flygt fra dig selv, som man undgår gift. Forsag og foragt dig selv uden hensyn, som Herren byder. Det betyder ikke, at du skal stræbe efter ikke-væren – for det er vanvid og foragt for Gud. Din væren er nødvendig, hvis du skal erfare Guds kærlighed fuldstændig, som man kan i dette liv. Men du skal stræbe efter at slippe enhver bevidsthed og erfaring af din væren. Da vil du erfare og indse, at det er umuligt. For den nøgne opmærksomhed på din blinde væren vil altid følge dig i alt, hvad du gør, uanset hvor optaget du er af andet. Men Gud kan i et øjeblik lade sig erfare i en overflod af kærlighed og trænge erfaringen og bevidstheden om din væren væk. For ellers vil den nøgne opmærksomhed på din blinde

36 Fortolket og forkortet gengivelse af Matt. 10,32-33;37-39

væren hele tiden presse sig ind mellem dig og Gud, på sammen måde som din værens egenskaber i begyndelsen trængte sig ind mellem dig og dit selv. Du vil opleve, at dit selv er en tung og smertelig byrde. Må Jesus hjælpe dig, for det har du brug for. Hele verdens elendighed er intet i forhold til det, for du er et kors for dig selv. Det er den sande opgave og vej til vor Herre, når han siger: Først 'må man selv bærer sit kors' – selvets smertefulde kors, og dernæst 'følg mig' ind i saligheden eller op på fuldkommenhedens bjerg. Der skal du smage og opleve min milde kærlighed – mit guddommelige selv. Sådan vil du fuld af sorg længes efter at slippe erfaringen af dig selv og bære den smertefulde byrde af dig selv som et kors, indtil du når den åndelige oplevelse at blive forenet med Gud, som han er, i fuldkommen kærlighed.

Efterhånden som du bliver berørt og ført af Guds kærlige hjælp, vil du indse og erfare, at kontemplativ bøn overgår al anden åndelig beskæftigelse.

Kapitel 14:

Mener du stadig, at du kan nå til kontemplation med forstandens evner? Det kommer aldrig til at ske! Heller ikke ved hjælp af smukke og dybsindige betragtninger og meditationer over dit usle liv, Kristi Lidelse og lidenskab eller Jomfru Marias glæder, eller over alle englene og de hellige i himlen, eller over Guds eller din egen værens egenskaber. Jeg selv foretrækker den nøgne blinde erfaring af mig selv, som omtalt tidligere.

Læg her mærke til, at jeg siger erfaringen af mig selv og ikke erfaringen af det, jeg gør. Mange blander det sammen og kalder det, de gør, for dem selv, men sådan er det ikke. For den, der gør,

er noget andet end det, der bliver gjort. Det samme gælder for Gud: Ét er, hvad han er i sig selv, og noget andet, det han gør.

Så lad da mit hjerte blive knust af tårer og gråd over den smertefulde byrde af mig selv uden at erfare Gud. Imens passer jeg kærligt min længsel og mit ønske om at erfare Gud. Ja, det vil jeg hellere, end at have de mest dybsindige og fantasifulde betragtninger og meditationer, uanset hvor hellige og skønne de måtte være for forstandens skarpe nysgerrighed.

Men for en begynder er det bedst at begynde med disse gode meditationer, inden man når frem til den åndelige erfaring af sig selv og af Gud. Uden dem tror jeg ikke, det er menneskelig muligt for en synder at opnå hvilen i den åndelige erfaring af sig selv og Gud – selv om Gud naturligvis kan gøre, hvad han vil. Almindeligvis må man først forstå og erfare sine egne fysiske handlinger og Guds gennem betragtninger og meditationer. Man må græde over det, der er at græde over, og glæde sig over det, der er at glæde sig over. Den som ikke går denne vej, kommer ikke ind, men må blive ude, selvom man tror, at man er inde. For mange tror, at de er kommet ind af den åndelige dør, men de står stadig udenfor, og der bliver de, indtil de ydmygt søger efter døren. Nogle finder døren hurtigt og kommer hurtigere ind end andre. Det afhænger af dørmanden, for ingen får adgang ved at presse på eller som en belønning.

Kapitel 15:

Åndens hjem er vidunderligt. For Herren er ikke bare dørmænd, han er også døren. Han er dørmænd i kraft af sin Guddom og dør i kraft af sin menneskelighed. Sådan som han siger i evangeliet:

*Jeg er døren. Den, som går ind gennem mig, skal frelser; og gå ud og ind og finde græsgange. Men den, som ikke går gennem døren, men kommer ind på anden måde, er en tyv og en røver.*³⁷ I denne sammenhæng betyder det: 'Jeg er almægtig i kraft af min Guddom og kan som dørmænd bestemme, hvem jeg lukker ind og hvordan. Jeg ønsker, at der skal være en almindelig og jævn vej ind gennem døren, som er åben for alle, som vil ind. Derfor har jeg iført mig menneskets natur og gjort mig så åben, at jeg er en åben dør i kraft af min menneskelighed. Derfor er der ingen undskyldning, for ikke at kende vejen. Enhver som træder ind gennem mig, vil nemlig blive frelst.'

Dem som kommer ind af døren, er dem, som betragter Kristi Lidelse og lidenskab på tre måder: Først at de sørger over deres egen ondskab som forårsager den lidelse, de selv fortjener, men som de undgik. Dernæst at de fyldes af medlidenhed ved at betragte vor Herre, som led ondt uden at fortjene det. Og endeligt at de løfter deres hjerte op til hans guddommelige kærlighed og godhed, som han skænker ved at ydmyge sig selv dybt ind i vores dødelige menneskelighed. De vil træde ind ad døren og blive frelst. De kan gå ind ved at betragte hans guddommelige kærlighed og godhed, eller de kan gå ud, når de betragter hans menneskelige smerte, og de vil finde åndelig mad i overflod i tilbødelsen, til deres sjæls helse og frelse, også selv om de aldrig kommer længere ind i dette liv.

Men hvis man vil nå fuldkommenhed med skarpsindige undersøgelser og nysgerrigt og fantasifuldt arbejde med de ustyrlige intellektuelle evner, så går man ikke ind gennem døren.

³⁷ Fortolket gengivelse af Joh 10,9f jf middelalderens latinske bibel. DAO: Jeg er døren. Den, der går ind gennem mig, skal blive frelst; han skal gå ind og gå ud og finde græsgange. Tyven kommer kun for at stjæle og slagte og ødelægge.

I stedet forsøger man selv at klatre til fuldkommenhed og opgiver den almindelige dør samt de åndelige fædres vejledning. Så er man både en tyv og en dovenkrop. Man er tyv, fordi man i syndens mørke kun støtter sig til sin egen forstand og vilje, i stedet for sand vejledning og den almindelige vej. Man er en dovenkrop, fordi man hyklerisk foregiver et åndeligt liv ved at vælge og bruge ydre ord og tegn på at være kontemplativ, men uden at have frugten. Hvis et ungt menneske til tider føler en lille behagelig længsel efter at komme Gud nær, kan han blændes af sådanne ydre ord og tegn, så han tror, at det han gør er rigtigt. Det er forfærdeligt, når man følger sin lidenskabelige længsel uden vejledning, så man forsøger at klatre til høje ting, som er langt over en selv. Men den er også langt over den almindelige kristne vej, som jeg her kalder tilbedelsens dør efter Kristi lære, og som er den eneste sande indgang til kontemplation.

Kapitel 16:

Men lad os nu vende tilbage til emnet, som vedrører dig og andre, som har trang til kontemplativ bøn.

Når man har fundet døren, som altså er Kristus, skal man så blive stående ved døren, eller lige indenfor uden at gå længere ind? Det vil jeg sige ja til! Det er godt, for den rå materialisme og kropslighed sidder som en tyk aflejring og må først skrubbes væk. Man ved at det værste er skrubbet væk, når både ens samvittighed siger det, og man kommer frem til det i samtale med sin vejleder. Men det vigtigste er, at man venter til Guds Ånd fortroligt kalder én længere ind. Det er det enkleste og sikreste tegn på, at Gud kærligt hjælper og indbyder sjælen til denne særlige bøn.

Det første tegn på, at man er indbudt er dette: Hvis man i sin daglige bøn føler en blid spirende længsel efter at komme nærmere til Gud allerede i dette liv. Sådant som man hører og læser om særlige åndelige erfaringer. For hvis man ikke føler sig tiltrukket af at høre om den åndelige praksis og heller ikke oplever en spirende længsel efter Gud, så gør man bedst i at blive ved døren, som en der er indbudt til frelse, men endnu ikke til fuldkommenhed.

Hvad enten du hører eller læser dette, så vil jeg advare dig imod at undersøge eller dømme! Her hvor jeg skelner mellem dem, der er indbudt til frelse og dem, der er indbudt til fuldkommenhed. Hvilken indbydelse du end erfarer som din, så undgå at undersøge eller dømme, hvem Gud indbyder og hvem der svarer – udover dig selv! Også om hvem Gud tilskynder og indbyder til fuldkommenhed, hvem han ikke indbyder og hvornår han indbyder og hvorfor én og ikke en anden. Hvis du vil undgå fejltrin, så hold dig fra at dømme. Lyt efter og forstå med det samme. Hvis du er indbudt, så pris Gud og bed om, at du ikke må falde! Hvis du ikke er indbudt endnu, så bed ydmygt om, at Gud vil indbyde dig på det rette tidspunkt! Men fortæl ham ikke, hvad han skal gøre! Lad ham selv bestemme! Han er mægtig, viis og viljestærk nok til at gøre det, der er bedst for dig og alle, som elsker ham.

Du skal altså være opmærksom på din egen indbydelse. Uanset hvilken du har, skal du ikke klage, for de er begge værdifulde. At være indbudt til frelse er altid godt. At være indbudt til fuldkommenhed er bedre, hvis man opnår den – eller rettere sagt: for den, som opnår den ved Guds kærlige hjælp og gave, og indbydes af vor Herre.

Hvis vi er for stolte, kan vi have for travlt og snuble til sidst. Men det er helt sikkert, at vi intet kan uden ham, sådan som han selv siger: *Uden mig kan I slet intet gøre*³⁸. Det betyder her: 'Uden at jeg giver den første impuls og sætter det i bevægelse, mens I indvilliger og lader det ske, så kan I ingenting gøre, som behager mig fuldkomment', nemlig kontemplation, som dette skrift handler om.

Kapitel 17:

Det understreger jeg her, for at tilbagevise dem, som mener, at mennesket altid er aktivt, mens Gud er passiv og lader tingene ske, også når det handler om kontemplation. Det er ud fra deres lærdom og medfødte intelligens, at de siger sådan. Men i virkeligheden er det omvendt. I kontemplation er Gud den vigtigste og alle andre argumenter fra lærdom og intelligens bliver presset væk. I andre forhold, som er aktive og tilrettelagt arbejder menneskets lærdom og intelligens sammen med Gud. Gud påvirker på tre måder: Gennem Bibelen, troværdig vejledning og sund fornuft, sådan som det nu passer til sindsstemning, alder, modenhed og situationen. Ja i menneskelivets aktive sager gælder, at man kun skal følge åndens impuls, hvis den er gennemgået grundigt af forstanden og fornuften i lyset af Guds tre virkemåder: Bibelen, vejledning og sund fornuft. Også selv om åndens impuls synes at være både behagelig og hellig. Det er den egentlige grund til, at mennesket er mere end sine handlinger og har et ansvar. Således er det vedtaget og forordnet i kirken, at ingen kan blive biskop, som er kirkens højeste stilling i det aktive menneskeliv, før man har

38 Joh 15,5 i middelalderens latinske bibel, Vulgata. DAO: Skilt fra mig kan I slet intet gøre.

vurderet, at han er ansvarlig. I ansvarlige handlinger i det aktive menneskeliv, skal menneskets lærdom og viden være hovedkraften, som tilrettes af Bibelen, vejledning og sund fornuft. Det hører under den menneskelige visdom og Gud samtykker. Men i kontemplative sager må selv den højeste menneskelige visdom vige og presses til side, så Gud er den, der handler, mens mennesket blot samtykker og lader det ske.

Sådan forstår jeg evangeliets ord: 'Uden mig kan I slet intet gøre'. Det er på en måde i det aktive menneskelivs sager og på en anden måde i kontemplative. I det aktive liv er Gud med, når noget skal gøres, uanset om det er rigtigt og behageligt for Gud eller ej. Han er enten med ved at lade det ske eller ved at godkende det eller begge dele. Men i de kontemplative sager er Gud med som hovedkraften, der kun spørger efter samtykke og om man vil lade det ske. Overordnet kan man sige, at vi intet kan gøre uden ham, intet godt og intet ondt, intet aktivt og intet kontemplativt. Han er også med i synd, men ikke ved at medvirke, for det er uden hans godkendelse; han tillader kun, at det sker. Vi er frie til at synde til vores egen fordømmelse, hvis vi ikke ydmygt omvender os. I gode og aktive sager er han både med ved at tillade dem og medvirke, så vi belønnes, hvis vi går fremad og irttesættes, hvis vi falder. I kontemplative sager er han med som den vigtigste. Det er Gud, der handler og tilskynder os, mens vi kun giver vores samtykke og lader det ske, så det fører til fuldkommenhed og sjælens forening med Gud i fuldkommen kærlighed. Sådan kan man dele mennesker i tre: syndere, aktive og kontemplative. Og for alle gælder Herrens ord: 'Uden mig kan I slet intet gøre'. Hos syndere er han med ved at tillade, at de gør, som de vil, men uden godkendelse og medvirken. Hos aktive er han med ved at tillade og medvirke i det, de gør. Men han er

endnu mere med hos de kontemplative, hvor han er den eneste, der er aktiv.

Kapitel 18:

Nu kunne du så sige: Jeg føler en spirende længsel i min daglige meditative bøn og en behagelig impuls, når jeg læser og hører om kontemplation. Er der nogle sikre tegn på, om det er en indbydelse til med Guds særlige hjælp og gave at beskæftige sig med kontemplation, eller om det er en almindelig indbydelse til med Guds hjælp og gave, at blive ved det du kalder døren og den fælles indgang for alle kristne og dér mætte min ånd?

Det vil jeg besvare, så godt jeg kan. Ud fra det jeg har skrevet, kan du se, at der er to tegn på Guds åndelige indbydelse til kontemplation – et indre og et ydre tegn. Hver for sig er de ikke tilstrækkelige, men hvis begge tegn er tilstede og peger i samme retning, er det sikkert.

Det første tegn, det indre, er den spirende længsel, som du føler i din daglige meditation. Du skal vide, at det er sjælens blinde længsel. Lige som kroppen føler sig frem og træder forsigtigt fremad i mørke, sådan er det også med sjælen. Men selv om længslen er blind, så bringer den en slags åndeligt syn med sig, som også følger efter, og det fornyer og forstærker længslen. Hold derfor fast i din daglige meditation, som den er. Hvis det fører til bevidsthed om egen usselhed, Kristi lidelse og lidenskab eller andre betragtninger, som hører til den almindelige indgang, og det er fra disse betragtninger din længsel fornyes og forstærkes, så er det et sikkert tegn på, at den spirende længsel stadig er at få din ånd mættet ved indgangen. Derfor skal du vente stille og arbejde videre ved døren og den fælles indgang for alle

kristne. Så er det ikke Guds impuls og indbydelse til at arbejde med kontemplativ bøn.

Det andet tegn, det ydre, er den behagelige impuls, som opstår, når du læser eller hører om kontemplation. Jeg kalder det et ydre tegn, fordi det kommer gennem sanserne, når du lytter og ser. Hvis den behagelige impuls ikke bliver ved og ikke fortsætter efter læsning, men forsvinder straks, du er færdig. Hvis den ikke følger dig både mens du er vågen og mens du sover. Hvis den ikke følger dig i din daglige bøn og meditation, så den presser sig ind mellem dig og meditationen, mens den tilskynder og vejleder din længsel. Så er det et sikkert tegn på, at den behagelige længsel ved at læse og høre om kontemplation, ikke er andet end en naturlig glæde, som enhver kristen har, når han læser og hører om sandheden. Det gælder da særligt den sandhed, som fortæller dybt og nøjagtigt om sjælens fuldkommenhed og om Gud. Så er det altså ikke åndens særlige gave og Guds indbydelse til andet end at vente og mættes ved døren og den almindelige indgang for kristne.

Kapitel 19:

Men hvis den behagelige impuls, som du føler ved at høre og læse om kontemplation, er så overvældende, at den går med dig i seng, står op med dig om morgnen og følger dig hele dagen i alt det, du gør. Hvis den forstyrre dine daglige bønner og meditationer, fordi den presser sig ind mellem dig og din meditation, og forener sig med din længsel og bliver til din længsel. Hvis impulsen forandrer din adfærd og en indre skønhed viser sig i dit ansigt, fordi den gør alting let for dig og intet bedrøver dig mere. Hvis du vil løbe tusind mil, for at tale med en, der har det som dig, men du ikke ved, hvad du skal sige, når du

møder ham. Ja, lad bare andre tale og snakke, du har kun lyst til at tale om denne impuls. Du siger kun lidt, men det er fuld af frugt og ild: Et enkelt ord fra din mund indeholder en verden af visdom, men det virker dumt for dem, som ikke kan overskride fornuftens grænser. Din stilhed er fuld af fred, din tale hjælpsom, din bøn fortrolig, din stolthed er ren, din adfærd er ydmyg, dit humør er venligt, din lyst er at lege med børn. Du elsker at være alene og sidde for dig selv, du føler, at andre mennesker begrænser dig. Du har ikke lyst til at læse eller lytte, kun hvis det handler om kontemplation. Så er både dit indre og ydre tegn enige og forbundet til ét.

Kapitel 20:

Når du oplever alle eller nogen af disse tegn og det, der følger med, så vil du på et tidspunkt opleve, at de forsvinder. Du vil føle dig forladt, fordi hverken den nye erfaring af ånd og engagement eller din gamle daglige praksis giver frugt. Du føler du er havnet i ingenmandsland og ikke hører hjemme nogen steder. Men bliv ikke nedtrykt! Hold ydmygt ud og vent tålmodigt på at Herren gør, som han vil. For du befinder dig – beskrevet med et billede – på det åndelige hav og sejler fra det materielle til det åndelige.

Der vil helt sikkert opstå voldsomme storme og fristelser, og du vil ikke vide, hvor du skal søge hjælp. Både Guds almindelige hjælp og hans særlige hjælp er forsvundet fra din erfaring. Men frygt ikke, selv om du synes, du har grund til det. Kast al den kærlighed og tillid på Herren, som du kan, for han er ikke langt væk: For han vil måske snart løfte blikket og røre dig med en endnu mere brændende impuls som en endnu større kærlighedsgave fra Gud end du nogen sinde før har fået. Så vil du tænke, at du er helbredt og at alt er godt igen. Så længe det varer.

For pludselig, før du ved det, er det hele væk igen. Du er igen i båden uden frugt og sejler i blinde hid og did for blæsten, uden at vide hvorhen. Men lad dig ikke slå ud, for jeg lover dig, han vil snart komme igen – når det behager ham. Da vil han tappert lindre din smerte og befri dig fra din sorg, mere overvældende end nogen sinde før. Ja, og hvis han forlader dig igen, så vil han også vende tilbage. Og hver gang du ydmygt lader det ske, vil han hver gang vende tilbage med større kraft og glæde end før. Det gør han, fordi han ønsker at gøre dig åndelig smidig for sin vilje, ligesom en blød handske til en hånd.

Når han på den måde kommer og går, er det for med sit fravær og nærvær at bearbejde dig nede i din ånds skjulte dyb og forberede dig til hans arbejde. Når du føler, at han fjerner dit engagement og går fra dig – selv om det ikke virkelig er sådan – vil han træne din tålmodighed. For du skal vide, at selv om Gud somme tider fjerner den dejlige følelse, den begejstrede glæde og den brændende længsel, så tager han aldrig sin kærlige gave og hjælp væk fra dem, han har indbudt. Jeg tror ikke, at kontemplationens særlige gave nogen sinde vil blive taget fra de indbudte, som har oplevet den, med mindre der er tale om dødelig synd. For den dejlige følelse, den begejstrede glæde og den brændende længsel er ikke Guds kærlige gave, men tegn på Guds gave. Og tegnene på Guds kærlige gave bliver ofte taget væk for at træne vores tålmodighed, men også for at føre os videre til andre åndelige lag, som overgår vores forestilling. For Guds kærlige gave er så høj, så ren og så åndelig, at vores sanser og følelser slet ikke kan erfare den. Tegnene på Guds kærlige gave kan vi erfare, men ikke selve gaven. Sådan vil Herren til tider fjerne vores engagement en tid for at opbygge og træne

tålmodigheden, men også af mange andre grunde, som jeg ikke vil nævne nu. Lad os i stedet gå videre med vores emne.

Kapitel 21:

De behagelige følelser, som du mærker, er ikke Guds komme, selv om du kunne tro det. Men han vil styrke og mætte din ånd med betydningen og dybden af de følelser – og hvor ofte de kommer – så ånden altid lever i kærlighed og tilbedelse. Når de følelser, som er tegn på Guds kærlige gave, mangler, så er det fordi, han vil opøve din tålmodighed. Og når du føler Guds kærlige gave, vil han styrke og mætte din ånd. Sådan vil han gøre dig bøjelig og føjelig og fuldstændig forenet åndeligt med hans vilje. Den forening er fuldkommen kærlighed. For da vil du være lige tilfreds, når de behagelige følelser forsvinder efter hans vilje, som når du føler dem.

Når det sker, så vil din kærlighed være ren og fuldkommen. Du vil både se Gud og din kærlighed. Du vil have en ren og nøgen erfaring af ham i åndelig forening. På din ånds højeste top – som er Gud, som han er i sig selv – forenes du med ham i fuldkommen kærlighed. Men det sker i blinde. Du vil være fuldstændig afklædt 'dig selv' og nøgen, men klædt i ham, som han virkelig er. Du vil også være helt afklædt de behagelige følelser – selvom de er både behagelige og hellige – for de hører dette liv til. Men i åndens renhed vil du fornemme og erfare ham, som han virkelig er, fjernt fra alle menneskelige illusioner og falske forestillinger.

Gud er fuldstændig ét med sin væren både af væsen og natur. Derfor er erfaringen og det åndelige syn af Gud, sådan som han virkelig er, heller ikke adskilt fra Gud, som jo både ser og erfarer. Lige som Gud er ét med sin væren, fordi de er ét af natur, sådan

er den sjæl, der ser og erfarer Gud, ikke adskilt fra det, sjælen ser og erfarer, fordi sjælen er blevet ét med Gud ved hans kærlige hjælp.

Kapitel 22:

På den måde kan du mærke og til en vis grad afprøve både dit åndelige arbejde for det indre tegn og når du læser og hører om kontemplation for det ydre tegn. Sådan kan du afgøre hvilken tilskyndelse og indbydelse, du har fået. Det er nok med et eller to tegn på, at Gud rører dig med kontemplationens gave, for de færreste oplever dem alle fra begyndelsen. Hvis du og andre, der har det som dig, oplever nogle af disse tegn, så vurder dem grundigt ud fra Bibelen, din samvittighed og din vejleders bedømmelse. Hvis det falder ud til fordel for kontemplativ bøn, så vil det være godt for dig engang imellem at undlade de grublende meditationer og dybe betragtninger over Guds egenskaber og handlinger samt dine egne. Dem er din forstand blevet fodret med længe. De har ført dig fra et jordisk og materielt liv til kontemplationens indgang. Fornuft og forestillingsevne har lært dig det, de kan. Nu skal du lære, at være åndelig opmærksom på dig selv, som du er, og Gud, som han er.

Kapitel 23:

Det er der et eksempel på fra Kristi liv. Hvis den højeste fuldkommenhed i dette liv var at betragte og elske Kristi menneskelighed, så tror jeg aldrig han var opfaret til himmels. Dermed trak han jo sin fysiske tilstedeværelse tilbage fra dem, der elsker ham. Men nu er der en højere fuldkommenhed, som man kan få i dette liv. Det er den rene åndelige erfaring af at være i hans Guddommelige kærlighed. Så da disciplene sørgede over at miste hans fysiske tilstedeværelse, sagde han til dem, at det var

godt for dem, at han forlod dem fysisk. Sådan er det også, når du slipper dine grublende meditationer og dybe betragtninger. Han sagde: *Det er bedst for jer, at jeg går bort*³⁹. Det vil sige: Det er gavnligt for jer, at jeg forlader jer fysisk.' Om det siger kirkefaderen Augustin: 'at med mindre hans menneskelige skikkelse bliver trukket væk fra vores fysiske øjne, vil kærligheden til hans Guddom ikke fæstne sig på vores åndelige øjne'⁴⁰. Derfor er det både godt og nyttigt, at opgive din forstands undersøgende arbejde engang imellem, for i stedet at lære dig selv rent åndeligt at smage lidt af Guds kærlighed.

Gud indbyder og tilskynder dig, og med hans kærlige gave og hjælp vil du erfare dette ved at gå den vej, jeg har beskrevet. Det er for det første, at du hele tiden retter din nøgne opmærksomhed på dig selv, som du er. Dernæst at du igen og igen giver hele din væren til Gud, som det mest værdifulde offer du kan give. Du skal sørge for at din opmærksomhed er nøgen, så du undgår fejltrin, som tidligere beskrevet. I begyndelsen vil det være pinefuldt, når opmærksomheden er helt nøgen selv i ganske kort tid, fordi forstanden ikke kan finde nogen føde. Men glæd dig og tag dig ikke af det. Lad bare forstanden få en faste-kur fra dens medfødte glæde over egen kundskab. For mennesket ønsker af natur at opnå viden, og uden Guds kærlige gave og hjælp vil ingen smage erfaringen af Gud selv. Der er det lige meget hvor stor medfødt og tillært viden man har. Derfor beder jeg: Søg denne erfaring mere end kundskab. For kundskab fører til stolthedens bedrag, men en ydmyg og kærlig erfaring vil ikke

39 Joh 16,7

40 Fortolkende gengivelse af Augustin: Sermo cxliii, 4: 'Men medmindre han legemligt går bort fra os, vil vi altid se hans fysiske krop og aldrig tro åndeligt'

bedrage. Kundskab gør indbildsk, men kærlighed bygger op⁴¹. Kundskab er anstrengende arbejde, kærlighed er hvile.

Kapitel 24:

Nu vil du sikkert sige: Hvad er det for en hvile, du taler om? For jeg synes det lyder både anstrengende og smertefuldt – og ikke som hvile. Når jeg sætter mig og gør som du siger, finder jeg smerte og kamp til alle sider. På den ene side vil min forstand have mig væk, men jeg vil ikke. På den anden side vil jeg erfare Gud og miste erfaringen af mig selv, men kan ikke. Kamp og smerte til alle sider. Så jeg synes altså, at det er en mærkelig hvile, du taler om.

Dertil vil jeg sige: Du er ikke vant til det endnu, og derfor er det pinefuldt. Men når du vænner dig til det og erfarer, hvor godt og nyttigt det er, så vil du ikke opgive det for al verdens materielle glæde og hvile. Men det er også en stor smerte og anstrengelse. Men jeg kalder det alligevel hvile, for sjælen ved hvad den skal, og den er fri for tvivl, angst og usikkerhed. Sjælen er tryk og kommer ikke til at gøre noget forkert imens.

(Så hold fast i det med stor ydmyghed og stor lyst, for dette arbejde, som begynder her på jorden, vil fortsætte uden ende i evigheden. Jeg beder derfor om, at den almægtige Jesus vil bringe dig og alle dem, han har forløst ved sit dyrebare blod, ind til denne herlighed. Amen)⁴²

SLUT

41 1 Kor 8,1

42 William Johnstons afslutning, jf Indledning s. 19